

Utlåtande Rotel VII (Dnr KS 2024/942)

Motion om samspel i förskolan

Motion av Jan Jönsson och Åsa Nilsson Söderström (båda L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Alexandra Mattsson

Sammanfattning av ärendet

Jan Jönsson och Åsa Nilsson Söderström (båda L) har lämnat in en motion till kommunfullmäktige om samspel i förskolan. Motionärerna föreslår att staden ska utveckla arbetet med samspel i förskolan samt tillämpa Världshälsoorganisationens (WHO) och Socialstyrelsens rekommendationer för minimal skärmanvändning i förskolan.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret konstaterar att staden har ett starkt kompetensutvecklingsarbete som säkerställer att medarbetare har kompetens att arbeta evidensbaserat med samspel samt göra väl avvägda val i vilka pedagogiska verktyg som nyttjas, inklusive digitala lärverktyg.

Förskolenämnden beskriver att de kommunala förskolorna redan i dag arbetar i linje med motionen, avseende samspel, fysisk aktivitet och användning av digitala verktyg. Vidare beskrivs att arbetsätt och metoder som främjar samspel mellan barn och barn och vuxna redan är väl förankrade och integrerade i alla delar av verksamheten.

Socialnämnden anför att ett gott samspel mellan pedagoger och barn bidrar till en trygg miljö där barn vågar anförtro sig till vuxna, vilket kan bidra till att barn i behov av särskilt stöd upptäcks tidigt och att barn som far illa kan få rätt stöd och skydd.

Utbildningsnämnden betonar vikten av att utbildning ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, och har i övrigt inga synpunkter på ärendet med hänvisning till att motionen avser en skolform nämnden inte har ansvar för.

Farsta stadsdelsnämnd beskriver att det finns pågående arbete i förskolorna som syftar till ökat samspel. Digitala verktyg som hjälpmedel i utbildningen går inte att avstå helt ifrån, till exempel för att stärka barns språkutveckling i såväl svenska språket som sitt modersmål. Användningen ska vara baserad på vetenskaplig grund.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd betonar vikten av samspel och rörelse i förskolan, och beskriver att digitala verktyg ska användas med en pedagogisk medvetenhet och när de har ett pedagogiskt mervärde, till exempel för att bidra både till ökat samspel och till ökad rörelse.

Södermalms stadsdelsnämnd beskriver att leken, samspel och språk är viktiga delar av förskolans verksamhet, och konstaterar att förskolebarnen använder digitala verktyg som aktiva producenter, att digitala lärmiljöer uppmuntrar till lek och rörelse samt att de bidrar till att göra barns röster hörda och därmed främjar delaktighet och inflytande.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Den svenska förskolan har en lång tradition av att lägga stor vikt vid socialt samspel. De sociala relationerna mellan så väl pedagoger och barn som mellan barn främjas aktivt som en del av förskolepedagogiken, där lärande sker just i samspelet människor emellan. Jag känner mig helt trygg med att den tradition av samspel som funnits i förskolan i många årtionden är levande i samtliga förskolor i Stockholms stad.

Liberalerna hänvisar gärna till skollagens krav på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i sitt korståg mot digitala verktyg i förskolan. Samtidigt visar såväl forskning som yttrandena från till exempel Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och förskolenämnden att digitala lärverktyg i förskolan ger ett pedagogiskt mervärde när de används med pedagogisk medvetenhet. De blir ett värdefullt komplement till andra sätt att främja barns lärande och utveckling.

Exemplen på hur digitala verktyg har ett pedagogiskt mervärde när de används med pedagogisk medvetenhet är många. Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beskriver att de kan bidra till ökat samspel och ökad rörelse. Södermalms stadsdelsnämnd ger exempel som att de används för projektioner för lek, ger barnen möjlighet att undersöka med digitala mikroskop och att de får prova enkel programmering, både analog och digital med hjälp av robotar och appar. Även ökade möjligheter för barns delaktighet och inflytande, samt de digitala verktygens möjligheter för språkutveckling nämns i remissvaren.

Folkhälsomyndighetens och WHO:s rekommendationer om skärmtid och barns rörelse är naturligtvis viktiga att beakta för att främja barns hälsa. Till skillnad från Liberalerna likställer varken jag eller stadens förskoleverksamheter passiv konsumtion av media på till exempel surfplattor och mobiltelefoner med den pedagogiskt motiverade användningen av digitala lärverktyg som sker i förskolans verksamhet. Vi ser heller ingen motsättning mellan denna användning och att främja samspel, rörelse, barns hälsa och utveckling.

Digitala lärverktyg spelar en viktig roll för att klara förskolans uppdrag. De är en ovärderlig resurs för att främja barns modersmålsutveckling, till exempel genom digitalt inlästa böcker på en mängd olika språk. De kan också spela en stor roll i att främja inkludering för barn med särskilda behov. Förskolans användning av digitala lärverktyg minskar också ojämlikheter i digital kompetens hos barnen, och lägger en mer likvärdig grund inför skolgången. Dessutom visar förskolan barnen aktiva sätt att nyttja dessa verktyg, och kan därmed bli ett komplement till den passiva konsumtionen.

För att förskolan ska lyckas med sitt uppdrag att bedriva en kompensatorisk förskola av hög kvalitet där lek, samspel och rörelse får ta plats är det avgörande att förskolan får tillräckliga resurser, har verksamhetsanpassade och bra inne- och utemiljöer, personal med god erfarenhet och rätt utbildning för jobbet och goda förutsättningar att klara sitt uppdrag. Vi har fullt fokus på att stärka detta i våra kommunala förskolor, men kan tyvärr inte påverka hur de fristående förskolorna, som har cirka 18 000 stockholmsbarn, prioriterar de resurser som fördelas till dem från staden. Många av dessa barn går tyvärr i förskolor där ägarna prioriterar vinst före deras lärande och utbildning, vilket kan minska möjligheten till samspel, lek och rörelse för barnen.

Bilaga

Motion om samspel i förskolan, dnr KS 2024/942-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att avslå föredragande borgarråds förslag till beslut
2. Att tillstyrka motionen
3. Att därutöver anföra

Motionens intention ligger väl i linje med både pågående arbete från Skolverket samt överensstämmer med Världshälsoorganisationens (WHO) riktlinjer för fysisk aktivitet hos barn. Ett fungerande socialt samspel i förskolan och tidigt arbete för att förebygga destruktiva maskulinitetsnormer och våld är långsiktigt förebyggande för att förhindra framtida problematik, samtidigt som det oavsett ger barnen en bra grund för fortsatta relationer under sin uppväxt.

Såväl social- som förskoleförvaltningen har uttryckt sig positiva till motionen i sina svar. Förskoleförvaltningen skriver att man redan lever upp till motionens intentioner i arbetet som utförs i stadens förskolor idag. Stadsledningskontoret skriver i sin tur att

nuvarande läroplan samt förslag till justeringar i den från den nuvarande regeringen går i linje med stadens sätt att hantera digitaliseringsfrågan i förskolan.

Samtidigt saknas det idag en överblick över hur mycket och i vilket syfte digitala verktyg används i stadens förskoleverksamheter idag, något Liberalerna vill se en kartläggning kring.

Föredragande borgarråd förefaller inte se problematiken med att introducera surfplattor redan i förskolan, trots risken med barn som fastnar i passivitet framför skärmar. Att det kan finnas pedagogiskt motiverad användning av digitala lärverktyg i förskolans verksamhet betyder inte att den alltid är det. Borgarrådet skriver att Folkhälsomyndighetens och WHO:s rekommendationer om skärmtid och barns rörelse är viktiga att beakta för att främja barns hälsa, men de är snarast att se som helt centrala i framtagandet av nya skrivningar kring digitalisering i läroplan.

Det är uppseendeväckande att det rödgröna styret i staden fortsätter att gå datajättarnas ledband, när forskningen om små barns hjärnor blir allt mer övertygande om att skärmtiden ska begränsas så mycket som möjligt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 19 februari 2025

Anders Österberg
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Jan Jönsson och Åsa Nilsson Söderström (båda L) har lämnat in en motion till kommunfullmäktige om samspel i förskolan. Motionärerna betonar förskolans uppdrag att ge alla barn en god omsorg och start i livet samt en pedagogisk verksamhet av hög kvalitet där varje barn får möjlighet att utvecklas. I det arbetet lyfts vikten av det sociala samspelet för lärandet fram.

Motionärerna vill generellt sett se större betoning på samspel, rörelse och motorisk utveckling i förskolan och mindre användning av digitala verktyg. Med anledning av detta föreslås i motionen att staden utvecklar arbetet med samspel i förskolan samt tillämpar WHO:s och Socialstyrelsens rekommendationer för minimal skärmanvändning i förskolan.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 januari 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer i att förskolan har ett viktigt uppdrag som har betydelse för barns framtid. Stadens förskoleverksamhet bedrivs med en hög kvalitet som följer vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Stockholm stads budget för 2025 betonar att all verksamhet i förskolan ska utgå ifrån läroplanen och att alla barn ska ges möjlighet att utvecklas i riktning mot dess mål, varför det systematiska kvalitetsarbetet fortsatt ska utvecklas och stärkas på alla nivåer för att öka likvärdigheten och kvaliteten i hela staden. Förskolans läroplan betonar samspelets vikt i barns utveckling och trycker på arbetslagens ansvar om att vara uppmärksamma på möjligheter till samspel i alla dess former. Metoder och arbetssätt för att främja samspel i förskolans verksamhet är väl förankrade.

Att barn ges möjlighet till deltagande i mindre sammanhang främjar lek, samspel och språk. I kommunfullmäktiges budget för 2025 framgår även att barns delaktighet och inflytande ska stärkas i den ordinarie verksamheten och att barngruppers storlekar ska minska samt personaltätheten och personalkontinuiteten ska öka. Dessa faktorer bidrar till uppfyllelse av förskolans mål och en hög grad av samverkansmöjligheter för förskolebarnen.

Förskolans nationella läroplan beskriver hur digitala verktyg ska användas i förskoleverksamhet, där förskollärare ansvarar för att digitala verktyg används på ett sätt som stimulerar utveckling och lärande. Läroplanens nuvarande digitala inriktning

fastställdes som en del av regeringens nationella digitaliseringsstrategi som togs fram 2017. År 2024 har regeringen gett Skolverket i uppdrag att se över läroplanens skrivningar gällande digitalisering, i vilket översynen ska ta hänsyn till WHO:s riktlinjer om fysisk aktivitet, stillasittande och sömn för barn under fem år. Nuvarande förslag till beslut innebär att skarpa skrivningar om krav på att digitala verktyg ska användas tas bort och betoning läggs på pedagogernas kompetens som avgörande för när digitala verktyg är lämpliga att användas. Digitala lärverktyg ska användas med en stor medvetenhet utifrån vetenskapligt stöd och mervärde för undervisningen. Denna hållning stämmer väl med stadens förhållningssätt i frågan där stadsledningskontoret ser att professionen har kompetensen att avgöra när digitala verktyg lämpar sig att användas. Både nuvarande läroplan samt förslag till justeringar i den går i linje med stadens sätt att hantera digitaliseringsfrågan i förskolan.

Staden verkar aktivt för kompetensutveckling för pedagoger, för att öka kvaliteten i verksamheten där frågan om samspel, fysisk och psykisk hälsa samt pedagogiska lärverktyg ingår. Stadens nya *Program för kompetensförsörjning inom förskolan i Stockholms stad* säkerställer kompetensutvecklingen för stadens pedagoger, för en förskola som utvecklas i takt med behov och kunskapsutveckling. Stadsdelsnämnderna skriver i sina löpande ärenden om nyttjande av digitala verktyg och stadsledningskontorets bedömning är att de används på ett väl avvägt och varierat sätt. Beskrivningar av nyttjande i samband med fysisk aktivitet och samspelslekar är vanligt.

För att fortsätta utveckla områden som stödjer barns samspelsförmåga och fysiska hälsa är flertalet program under framtagande och revidering. Exempel på några är riktlinjer för mat, måltider och fysisk aktivitet samt program för barnhälsa. *Programmet för barnhälsa* kommer att ge en helhetssyn på barns hälsa där fysiska, psykiska och sociala aspekter lyfts fram vilket går i linje med motionärernas ambitioner.

Stockholm stad följer den vetenskapliga utvecklingen inom förskoleområdet och samverkar internt samt externt med olika lärosäten i att aktivt bidra till kunskap om barns utveckling. Kunskap som sedan inarbetas som praxis och arbets sätt i den löpande verksamheten.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att motion om samspel i förskolan av Jan Jönsson (L) och Åsa Nilsson Söderström (L) besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2024 följande.

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Motionärerna vill generellt sett se större betoning på samspel, rörelse och motorisk utveckling i förskolan och mindre användning av digitala verktyg.

Förvaltningens bild är att samspel och social interaktion är centrala delar av förskolans utbildning och undervisning. Arbetssätt och metoder som främjar samspel mellan barn och barn och vuxna är väl förankrade och integrerade i alla delar av verksamheten. Förskolans läroplan betonar samspelet mellan barn och mellan barn och vuxna som en viktig del i barnens utveckling och lärande i förskolan. Den planerade undervisningen likväl spontana aktiviteter och rutinsituationer under en dag på förskolan sker i sociala sammanhang där lek och samspel har en central roll för lärandet.

Förvaltningens bedömning är att digitala verktyg används i undervisningen utifrån ett pedagogiskt syfte. I stadens kommunala förskolor har det under flera år löpande genomförts kompetensutvecklingssatsningar avseende användning av digitala verktyg i undervisningen. Syftet med satsningarna har varit att höja pedagogernas förmåga att göra kompetenta och medvetna avväganden om och hur digitala lärverktyg, likt andra pedagogiska verktyg av analog karaktär, ska användas i undervisningen i enlighet med läroplanen.

År 2020 beslutade kommunfullmäktige att alla kommunala förskolor ska arbeta aktivt för att öka barns fysiska aktivitet och rörelse under förskoledagen. Ansvaret för att ta fram en strategi för detta har legat på stadsdelsnämnderna. Förvaltningen bedömer att detta har bidragit till att rörelse och fysisk aktivitet är integrerade i undervisningen. Pedagoger säkerställer daglig utevistelse och möjliggör fysisk aktivitet för alla barn.

I kommunfullmäktiges budgetförslag för 2025 finns följande aktivitet, Förskolenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna revidera riktlinjer för mat, måltider och fysisk aktivitet i kommunala förskolor i Stockholms stad, i linje med stadens reviderade strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat. Riktlinjerna ersätter stadsdelsnämndernas befintliga.

Förvaltningen menar att kommande revidering av riktlinjerna möjliggör att i ännu högre grad fortsätta lyfta vikten av lek, socialt samspel och rörelse på det sätt som motionärerna betonar.

På uppdrag av kommunfullmäktige tar förskolenämnden även fram ett förslag på program för barnhälsa i Stockholms stads kommunala förskolor under 2025. Förvaltningens bedömning är att det strategiska arbete med barnhälsa som programmet förväntas bidra till, ökar förskolebarns möjlighet att möta en kvalitativ verksamhet som utgår från en helhetssyn på barns hälsa och utveckling där fysiska, psykiska och sociala aspekter vävs samman.

År 2017 beslutade regeringen om en nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet. Detta ledde till att det vid revideringen av förskolans läroplan 2018 infördes

skrivningar om digitalisering, vilka har påverkat användandet av digitala lärverktyg i undervisningen i en medveten och strategisk riktning.

Under 2024 har Skolverket på uppdrag av regeringen gjort en översyn av området digitalisering i förskolans läroplan. I översynen föreslås ändringar som innebär att det inte längre ska ställas krav på att digitala lärverktyg används i förskolan samt att användning av digitala lärverktyg sker selektivt utifrån tydligt vetenskapligt stöd och pedagogiskt mervärde.

Förvaltningen bedömer att ändringsförslagen går i linje med nuvarande användning av digitala verktyg i stadens förskolor. Ändringsförslagen bekräftar vikten av medarbetarnas kompetens och medvetenhet i användandet av lärverktyg. Staden har i sitt remissvar ställt sig positivt till ändringsförslag avseende rörelse och läsning i förskolan.

Sammanfattningsvis är förvaltningens bedömning att de kommunala förskolorna redan i dag arbetar i linje med motionen samt löpande utvecklar arbetet. Kommande styrdokument på både nationell och kommunal nivå, som program för barnhälsa och riktlinjer för mat, måltider och fysisk aktivitet, förväntas ytterligare bidra till att barns fysiska, psykiska och sociala utveckling fortsätter att vara förskolans fokus.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2024 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningen instämmer i motionärernas syn på vikten av ett bra samspel i förskolan och att arbetet med att förebygga destruktiva maskulinitetsnormer och våld börjar tidigt. Motionen går i linje med Läroplan för förskolan (Lpfö18) som trycker på att alla som ingår i arbetslag på förskolan ska vara uppmärksamma på alla barns möjligheter till samspel mellan enskilda barn, i barngruppen och med de vuxna.

Socialförvaltningen ser att programmet för barnhälsa, som tas fram i staden, tillsammans med en tillhörande stadsövergripande handlingsplan kommer att utgöra ett stöd och bidra till att tydliggöra hur staden jobbar med att motverka att barn begränsas utifrån könsstereotypa uppfattningar och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck samt utveckla samspel mellan barn och pedagoger.

Utöver att ett gott samspel mellan pedagoger och barn på förskolan är en förutsättning för barnets lärande, lek och utveckling, har det också en stor betydelse att barnet känner sig tryggt på förskolan och kan våga berätta och anförtro sig till en vuxen om hen behöver stöd. Ett gott samspel främjar således förskolepersonalens möjlighet att

tidigt upptäcka och uppmärksamma om ett barn kan vara i behov av särskilt stöd eller om ett barn far illa och därmed göra en orosanmälan till socialtjänsten.

När barn känner sig trygga i förskolan och har tillit till pedagogerna stärker det förskolan i det kompensatoriska uppdraget att bidra till barns språkutveckling och delaktighet i samhället, oavsett individuella levnadsförhållanden och var i staden barnen bor.

Socialförvaltningen håller med motionärerna om att den pedagogiska verksamheten ska vila på vetenskaplig grund. Av skollagen (2010:800) och Lpfö18 framgår att varje barn ska få använda digitala verktyg i förskolan ”på ett sätt som stimulerar utveckling och lärande” och att det är förskollärarna som ansvarar för detta. Skolverket har under 2023 och 2024 haft ett regeringsuppdrag att göra en översyn av förskolans läroplan när det gäller området digitalisering. Syftet med översynen var att förskolan i huvudsak ska vara skärmfri för barnen, vilket ska gynna barnets lärande och allsidiga utveckling samt bidra till att barn i förskolan blir mindre stillasittande. Enligt uppdraget skulle även hänsyn till Världshälsoorganisationens (WHO) riktlinjer om fysisk aktivitet, stillasittande och sömn för barn under fem år tas. Förslaget lämnades över till regeringen i juni och regeringen ska nu fatta beslut om och i så fall när ändringar i Lpfö18 i linje med Skolverkets förslag ska börja gälla.

Socialförvaltningen ser positivt på att Lpfö18 anpassas till rådande kunskapsläge om barns skärmtid, fysisk aktivitet och stillasittande. Dessa ändringar kan tillsammans med stadens kommande program för barnhälsa tydliggöra än mer hur Stockholms stads förskolor på ett likställt sätt kan fortsätta främja barns hälsa och utveckling samt bidra till goda uppväxtvillkor.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på motionen.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2024 följande.

Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen stödjer hållningen att utbildning ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Därutöver har förvaltningen i övrigt inga synpunkter på ärendet då förslaget berör verksamheten inom en skolform som nämnden inte ansvarar för. Utbildningsförvaltningen lämnar därför över till ansvarig nämnd för förskolan att yttra sig i ärendet.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 december 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av motion som samspel i förskolan.

Reservation av Rikard Werge (L), Olof Peterson m.fl. (M) och Christer Eriksson (C), se Reservationer m.m.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Farsta stadsdelsförvaltning anser att det Liberalerna i sin motion framför är viktiga frågor för barnen, förskolan och samhället och håller med om att förskolan lägger grunden för barnens skolgång. Samspelet mellan barn och pedagoger är viktigt och här har förskollärarna en roll som ledande exempel.

Stadsdelarna i Stockholms stad arbetar aktivt med rörelse, språk, lek, undervisning och tar del av forskningen inom till exempel Lekresponsiv undervisning, hållbarhet inom flera aspekter, psykisk och fysisk hälsa med mera.

Farsta stadsdelsförvaltning har påbörjat deltagande i Ifous forskningsprogram för *Förskolebarns förändrade kunnande*. Det övergripande syftet med programmet är att utveckla långsiktiga och forskningsbaserade arbetssätt som bidrar till en högre undervisningskvalitet, med fokus på barns emotionella, kognitiva och sociala utveckling och stärkt kvalitet i interaktionerna mellan personal och barn.

I förskolan innebär en minskad användning av skärmar att pedagogerna måste vara selektiva i utbildningen och att skärmar främst används som digitala lärverktyg med stöds av vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Med det sagt så finns det barn som behöver använda verktygen till exempel för att stärkas i sin språkutveckling, vilket avser både det svenska språket och ibland även i sitt modersmål/nationellt minoritetsspråk. Målet är dock att utbildningen i huvudsak ska vara skärmfri och att skärmar inte ska användas till annat än som hjälpmedel i utbildningen.

Stockholms stads förvaltningar arbetar med att följa upp delar av Stockholms stads program för idrott, motion och friluftsliv 2024-2028. I programmet framgår att bland annat förskolorna ska bidra till att stimulera barn till rörelse och lek genom att aktivt uppmuntra till rörelse samt genom att föra dialog med barn och vårdnadshavare om vad som främjar hälsa. Kommande skrivelse för lekvärdesriktlinjer och barnhälsa antas även de bidra till att stödja förskoleavdelningarna i arbete med mer rörelse och ökat samspel.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 december 2024 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i positiv till motionen av Jan Jönsson och Åsa Nilsson Söderström om samspel i förskolan. Det är redan idag något som stadsdelsområdets kommunala förskolor aktivt arbetar med. I motionen föreslås även att skärmtiden i förskolan ska minimeras samt att barn kontinuerligt ska erbjudas fysisk aktivitet och rörelse. Förvaltningens synpunkter presenterad under tre rubriker nedan.

Samspel

Det finns ett brett forskningsstöd för att en förskola där personalen aktivt arbetar med samspel har positiv inverkan på barnets fortsatta utveckling och lärande. Ytterst handlar det om förskolepersonalens förmåga att förstå och stötta barnet kognitivt, socialt och emotionellt. Att i förskolans utbildning utgå från det arbetssättet gagnar både barns trygghet och deras allsidiga utveckling. Detta brukar kallas för att personalen utvecklar pedagogiska relationer till barnen. Pedagogiska relationer av hög kvalitet förutsätter att pedagogernas tid tillsammans med barnen värnas samt att barngruppen under dagen delas upp i mindre sammanhang, ett arbetssätt som gör det möjligt för pedagogerna att möta varje barn utifrån just den individens behov och förutsättningar i given situation. Vidare innebär det att pedagogerna regelbundet under dagen organiserar för sammanhang där barnen kan mötas för att tillsammans utvecklas både i kognitiva färdigheter och i det sociala samspelet.

Rörelse och fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet förebygger ett flertal sjukdomar och har betydelse för både den nuvarande och den långsiktiga hälsan. Många barn och ungdomar i Sverige rör sig för lite idag och det finns många stillasittande aktiviteter som konkurrerar med barns, ofta naturligt aktiva, rörelsemönster. Med bakgrund av detta behöver förskolans kompensatoriska uppdrag därför i högre utsträckning riktas gentemot att etablera hälsosamma aktivitetsvanor hos alla barn. Folkhälsomyndigheten uppger att barn i förskoleåldern bör erbjudas möjligheter till rörelse och fysisk aktivitet på olika sätt flera gånger om dagen. Rörelse och fysisk aktivitet är något som stadsdelsområdets kommunala förskolor redan aktivt arbetar med, men då många förskolebarn tillbringar fler vakna timmar på förskolan än i hemmet under veckodagarna ser stadsdelsförvaltningen positivt på att barns rätt till fysisk rörelse förtydligas.

Skärmtid

Förskolan har ett kompensatoriskt uppdrag som innebär att utbildningen ska bidra till likvärdighet. Förskolans utbildning behöver därför planeras med hänsyn till dess kompensatoriska uppdrag. Vad de kompensatoriska insatserna ska riktas gentemot är föränderligt över tid, och påverkas av omgivande samhällskontext.

Digitaliteten i samhället har ökat under senaste decenniet, vilket inneburit att barns möjligheter att komma i kontakt med digitala verktyg ökat. Förskolans kompensatoriska uppdrag kopplat till digitalitet och digitala verktyg har därmed också förändrats sedan 2018, då förskolans nuvarande läroplan skrevs. Användandet av digitala verktyg i förskolans verksamhet ska ske enbart när pedagogerna bedömer att dessa verktyg bidrar till ett pedagogiskt mervärde. Som hjälp inför denna bedömning har förvaltningen tagit fram ett ställningstagande för arbetet med digitalitet i stadsdelsområdets förskolor. Detta dokument kommer revideras när ändringar i förskolans läroplan kopplade till digitalitet har fastslagits.

Förvaltningens ställningstagande är att digitala verktyg ska användas varsamt i förskolan, och bara när de bedöms bidra till pedagogiskt mervärde. Förvaltningen bedömer dock inte att användandet av digitala verktyg är något som har negativ inverkan på förskolornas arbete med samspel. Tvärtom så kan digitala verktyg bidra både till ökat samspel och till ökad rörelse om de används med en pedagogisk medvetenhet.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner detta tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2024 följande.

Södermalms stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Anne-Lie Elfvén (L), se Reservationer m.m.

Ersättaryttrande av Erik Ehres (KD), se Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

I motionen lyfts viktiga frågor och förvaltningens förskolor har etablerade arbetsätt både för samspel i förskolan och för de rekommendationer som finns för skärmanvändning i förskolan.

Förskolorna har påbörjat en gemensam satsning kring god och nära vård och omsorg. För förskolans del handlar det om att stärka barns psykiska hälsa. Barns psykiska hälsa inbegriper bland annat att barnen upplever att det som görs i förskolan är meningsfullt och att de har trygga relationer med kompisar och pedagoger.

Leken, samspel och språk är viktiga delar av förskolans verksamhet som bidrar till barns utveckling och lärande. För att främja lek, samspel och språk delas barnen exempelvis, under dagen, in i mindre grupper. Detta för att ge barnen och pedagogerna möjlighet att i ett mindre sammanhang utbyta bland annat tankar, erfarenheter och känslor.

Förvaltningens förskolor arbetar aktivt med lek på olika sätt. I leken kan barnen exempelvis prova olika roller, fantisera, ha roligt, utforska, bearbeta upplevelse, använda sina motoriska förmågor och samarbeta för att lösa olika problem.

Barnen får även prova olika former av lekar såsom rollekar, rörelselek, regellekar och konstruktionslekar. Detta är även en del i att arbeta med samspel.

Förskolorna arbetar medvetet med barnens generella språkutveckling och flerspråkighet. Förskolorna skapar lärmiljöer där barn uppmuntras att använda språket på många olika sätt, språk och kommunikation kan ske på andra sätt än verbalt. Barnen är även i interaktion med pedagogerna för att träna de språkliga förmågorna i olika former, exempelvis vid samlingen men även i enskilda samtal. Högläsning är en daglig aktivitet på förskolorna då det är en viktig del av läsutvecklingen. Barnen ges många möjligheter att samtala kring och arbeta vidare utifrån böcker och texter.

Barnen får också möta bokstäver, texter, tecken och symboler av olika slag på ett lekfullt och lustfyllt sätt.

Förvaltningens förskolor arbetar idag med digitala lärverktyg utifrån att barnen ska vara producenter och inte konsumenter av digitala verktyg. Det innebär bland annat att barnen får skapa, uttrycka sig, undersöka, inspireras, utforska och berätta. Barnen ska inte lämnas själva med digitala verktyg, en vuxen ska alltid närvara.

De digitala lärmiljöerna på förskolorna är inte en egen avgränsad station utan kan läggas till i förskolans alla lärmiljöer för att uppmuntra till bland annat lek och rörelse. Exempelvis används projektioner för lek, barnen kan undersöka med digitala mikroskop och barnen får prova enkel programmering, både analog och digital med hjälp av robotar och appar. Digitala och analoga material används i stor utsträckning tillsammans.

Barnrättsanalys

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden till en adekvat digital kompetens hos barnen. Det är viktigt att förskolan använder digitala verktyg på ett medvetet sätt som gynnar barnens lärande.

Barns möjlighet till delaktighet och inflytande kan minska då digitala lärverktyg kan bidra till barns möjlighet att uttrycka sig och göra sin röst hörd. Barnen kan få hjälp med språket och kan uttrycka sig både genom ljud och bild. Det är även ett led i att förbereda barnen för delaktighet i det digitala samhället.

Reservationer m.m.

Förskolenämnden

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra följande

Motionens intention väl i linje med både pågående arbete från Skolverket samt överensstämmer med Världshälsoorganisationens (WHO) riktlinjer för fysisk aktivitet hos barn. Ett fungerande socialt samspel i förskolan och tidigt arbete för att förebygga destruktiva maskulinitetsnormer och våld är långsiktigt förebyggande för att förhindra framtida problematik, samtidigt som det oavsett ger barnen en bra grund för fortsatta relationer under sin uppväxt. Förvaltningen skriver att man redan lever upp till motionens intentioner i arbetet som utförs i stadens förskolor idag. Samtidigt saknas det idag en överblick över hur mycket och i vilket syfte digitala verktyg används i stadens förskoleverksamheter idag, något Liberalerna vill se en kartläggning kring.

Socialnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. att bifalla motionen, samt
2. att därutöver anföra följande:

Vi välkomnar att förvaltningen delar vår bild och ser positivt på förslagen i motionen. Som framgår av svaret så ligger motionens intention väl i linje med både pågående arbete från Skolverket samt överensstämmer med Världshälsoorganisationens (WHO) riktlinjer för fysisk aktivitet hos barn. Ett fungerande socialt samspel i förskolan och tidigt arbete för att förebygga destruktiva maskulinitetsnormer och våld är långsiktigt förebyggande för att förhindra framtida problematik, samtidigt som det oavsett ger barnen en bra grund för fortsatta relationer under sin uppväxt.

Med anledning av ovanstående förväntar vi oss att även den rödgröna majoriteten yrkar bifall till motionen i sin helhet.

Utbildningsnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra följande:

Motionens intention ligger väl i linje med både pågående arbete från Skolverket samt överensstämmer med Världshälsoorganisationens (WHO) riktlinjer för fysisk aktivitet hos barn. Ett fungerande socialt samspel i förskolan och tidigt arbete för att förebygga destruktiva maskulinitetsnormer och våld är långsiktigt förebyggande för att förhindra framtida problematik, samtidigt som det oavsett ger barnen en bra grund för fortsatta relationer under sin uppväxt.

Såväl social- som förskoleförvaltningen har uttryckt sig positiva till motionen i sina svar. Med anledning av detta förväntar vi oss att även den rödgröna majoriteten yrkar bifall till motionen i sin helhet.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation av Rikard Werge (L), Olof Peterson m.fl. (M) och Christer Eriksson (C)

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra följande

Vi i Liberalerna anser att förskolan fyller en väldigt viktig funktion i barns utveckling i livet. Det är i den pedagogiska verksamheten centralt att samspelet mellan personal och barn gör att barnen får möjligheter att växa som individer.

Användning av digitala verktyg genomförs idag med stor variation på förskolor och från olika åldrar. T.ex. med surfplattor, ibland från väldigt låg ålder. Vi ser därför behov av att genomföra utbildningsinsatser för fortsatt utveckling av samspel i förskolan där forskning ligger till grund för barnens utveckling och lärande. Detta i relation till användning av digitala verktyg i förskolan.

Med anledning av detta föreslår vi att staden utvecklar arbetet med samspel i förskolan samt tillämpar WHO:s och Socialstyrelsens rekommendationer för minimal skärmanvändning i förskolan.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation av Anne-Lie Elfvén (L)

Anne-Lie Elfvén (L) föreslog att nämnden skulle besluta att bifalla motionen.

Ersätтарыttrande av Erik Ehrs (KD)

Kristdemokraterna delar Liberalernas syn att uppmuntra lek och samspel hos våra förskolebarn. Att skärmtid bör användas restriktivt och inte ersätta det sociala samspelet. Vi finner det glädjande i förvaltningens svar att det finns en medveten

strategi gällande barns skärmtid och det arbete som idag utförs och planeras med främja former av lek och utveckling av färdigheter.